

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра міжнародного права

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Міжнародне право»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Харків 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародне право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 55 с.

Розробники:

Сердюк Олександр Васильович,
доктор юридичних наук, професор

Сіваш Олена Михайлівна,
кандидатка юридичних наук, доцентка

Сенаторова Оксана Василівна,
кандидатка юридичних наук, доцентка

Стешенко Володимир Миколайович,
кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри

Тарасов Олег Володимирович,
доктор юридичних наук, доцент

Толстенко Юлія Олександрівна,
кандидатка юридичних наук, асистентка

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
(протокол № 9 від 30 червня 2020 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
(протокол № 10 від 31 травня 2021 р.)
(протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри – Стешенко Володимир Миколайович,
кандидат юридичних наук, професор

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	9
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	20
4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.....	20
4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	22
5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання.....	24
6. Критерії оцінювання результатів навчання.....	25
7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання.....	27
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	28

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародне право» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5,0	Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право» Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Обов'язкова	Обов'язкова
Кількість модулів – 3		Рік підготовки: 2022–2023	Рік підготовки: 2022–2023
		Семестр	Семестр
Загальна кількість годин – 150		4	4
		Лекції	Лекції
		28 год.	8 год.
		Практичні / семінарські заняття	Практичні / семінарські заняття
		32 год.	4 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		90 год.	138 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, самостійної роботи студента – 3–8.		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)

Мета навчальної дисципліни – засвоєння студентами теоретичних та практичних знань у сфері регулювання міжнародних відносин як на універсальному, так і регіональному рівнях.

Завдання:

- опанування студентами вироблених наукою міжнародного права необхідних теоретичних положень;
- освоєння нормативного матеріалу, що є результатом співробітництва держав та інших суб'єктів міжнародного права;

– ознайомлення із судовою та арбітражною практикою міжнародних органів;

– ознайомлення студентів з методологією отримання інформації щодо різноманітних аспектів міжнародного права, у тому числі за допомогою бібліографії та сучасних технічних засобів (електронних баз даних та Інтернету).

Пререквізити: «Теорія права», «Історія держави і права України».

Кореквізити: «Конституційне право України».

Постреквізити: «Право Європейського Союзу», «Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та юридична практика».

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН-1	Демонструвати знання ключових понять, принципів, теорій та доктрин міжнародного права.
РН-2	Визначати поняття міжнародного публічного права, виокремлювати його специфічні риси порівняно з національним та міжнародним приватним правом.
РН-3	Відшуковувати, самостійно вивчати й аналізувати вітчизняну та зарубіжну міжнародно-правову літературу в контексті дослідження актуальних проблем теорії та практики міжнародного права.
РН-4	Характеризувати еволюцію та сучасний стан суб'єктів міжнародного права, демонструвати знання тенденцій подальшого розширення кола суб'єктів міжнародного права.
РН-5	Демонструвати знання системно-структурної будови міжнародного права, його основних галузей, інститутів та міжгалузевих утворень.
РН-6	Демонструвати знання специфіки предмету, принципів, джерел основних галузей міжнародного права, їхніх підгалузей та інститутів.
РН-7	Демонструвати знання універсальних та регіональних інституційних та конвенційних механізмів захисту прав людини.
РН-8	Здійснювати юридичну кваліфікацію міжнародних протиправних дій та бездіяльності, демонструвати знання основних елементів міжнародного правопорушення, його відмежування від суміжних діянь.
РН-9	Здійснювати критичний аналіз судової та арбітражної практики в справах, які стосуються вирішення міжнародних спорів стосовно тлумачення та особливостей застосування міжнародно-правових норм у межах різних галузей міжнародного права.

PH-10	Надавати на професійному рівні консультації щодо сутності й способів міжнародно-правового захисту прав та інтересів суб'єктів міжнародного права.
PH-11	Демонструвати здатність відрізнити комбатантів / учасників неміжнародних збройних конфліктів і тих, хто не бере або припинив брати участь у воєнних діях.
PH-12	Демонструвати здатність розмежувати об'єкти на військові та цивільні; уміння відокремлювати заборонені методи ведення війни, акти тероризму щодо цивільного населення тощо, від правомірних методів ведення збройної боротьби.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК1.2. Здатність грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.

ЗК1.3. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

СК1.2. Здатність визначати специфіку приватного і публічного права відповідно до їх предмета і методів правового регулювання.

СК1.3. Знання і розуміння порядку розгляду юридичних спорів, що виникають між суб'єктами правових відносин.

Програмних результатів навчання:

ПРН2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

ПРН5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

ПРН8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

ПРН10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

ПРН12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

ПРН19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

ПРН1.1. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.

ПРН1.2. Визначати особливості приватного і публічного права із врахуванням специфіки їх предмета, ознак і методів правового регулювання.

ПРН1.4. Демонструвати вміння застосовувати набуті правові знання за умов самостійного прийняття юридичних рішень відповідно щодо своїх професійних статусів.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Основи міжнародного права.

Поняття та особливості міжнародного публічного права. Історія міжнародного права. Поняття, природа, система, джерела, суб'єкти та функції сучасного міжнародного публічного права. Особливості міжнародного права, що відрізняють його від національного права. Співвідношення міжнародного публічного права і міжнародного приватного права. Міжнародне право та інші міжнародні нормативні системи (політична, економічна, морально-етична та ін.). Прояви міжнародно-правового нігілізму у сучасній зовнішньополітичній практиці держав. Міжнародне право і глобальні проблеми людства.

Суб'єкти міжнародного права. Поняття та концепції суб'єкта міжнародного права. Класифікація суб'єктів міжнародного права. Характеристика міжнародної правосуб'єктності та її складових (персоноздатність, дієздатність і деліктоздатність).

Організації національно-визвольних рухів [народи (нації), що виборюють незалежність] як суб'єкти міжнародного права. Право народів (націй) на самовизначення. Держава як суб'єкт міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктність субнаціональних територіальних одиниць (суб'єктів федерацій, автономій та ін.). Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень (Святий престол, Мальтійський орден та ін.). Міжнародна правосуб'єктність міжнародних міжурядових організацій (ММУО). Питання про визнання міжнародної правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій (МНУО) і транснаціональних корпорацій (ТНК). Людина як суб'єкт міжнародного права. Необхідність подолання антропологічного нігілізму в доктрині міжнародного права.

Визнання і правонаступництво у міжнародному праві. Поняття та теорії визнання у міжнародному праві. Види, форми і засоби визнання у міжнародному праві. Поняття правонаступництва і континуїтету держав у міжнародному праві. правонаступництво держав щодо міжнародних

договорів. правонаступництво держав щодо державної власності. правонаступництво держав щодо державних архівів. правонаступництво держав щодо державних боргів. правонаступництво України щодо колишнього СРСР та континуїтет щодо Української РСР.

Джерела міжнародного права. Поняття, структура і класифікація норм міжнародного права. Поняття, класифікація і юридичний зміст основних принципів міжнародного права, їх місце в системі норм. Юридична сила норм міжнародного права та їх ієрархія. Кодифікація міжнародного права. Роль Комісії міжнародного права ООН у кодифікації міжнародно-правових норм.

Поняття і види джерел у міжнародному праві. Традиційні і нові форми втілення міжнародно-правових норм. Міжнародний договір. Міжнародно-правовий звичай. Загальні принципи права, що визнаються цивілізованими націями. Рішення міжнародних і національних судів. Доктрина. «М'яке» міжнародне право. Акти міжнародних міжурядових організацій. Односторонні акти держав.

Право міжнародних договорів. Поняття і джерела права міжнародних договорів. Поняття і класифікація міжнародних договорів. Сторони в міжнародному договорі. Договірна правоздатність держав, міжнародних міжурядових організацій та інших суб'єктів. Право на участь у договорі; договори і треті держави.

Форма, структура, найменування і мова міжнародних договорів. Стадії укладення міжнародного договору. Реєстрація та опублікування договорів. Тлумачення міжнародних договорів. Дія та дійсність міжнародного договору. Підстави і наслідки недійсності міжнародного договору. Припинення міжнародних договорів і зупинення їх дії. Вплив збройного конфлікту на міжнародні договори.

Співвідношення та взаємодія міжнародного і національного права. Теорії взаємодії міжнародного і національного права. Взаємовплив міжнародного і національного права. Національно-правова імплементація міжнародних зобов'язань держав. Інкорпорація (трансформація), рецепція,

відсилання. Українське законодавство про співвідношення міжнародного і національного права. Застосування практики Європейського суду з прав людини у рамках вітчизняного правопорядку.

Модуль 2. Основні галузі міжнародного права.

Міжнародне право прав людини. Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права. Етапи розвитку міжнародно-правового регулювання захисту прав людини. Проблематика прав людини у діяльності Ліги Націй. Доктрина прав людини у сучасному міжнародному праві. Джерела міжнародного права людини: міжнародно-правові звичаї, загальні принципи права, міжнародні договори. Значення актів «м'якого» міжнародного права.

Основні підходи до класифікації прав людини. Абсолютні права та права, що підлягають обмеженню. Підстави та критерії правомірного обмеження прав людини. Позитивні та негативні права. Універсальні та спеціальні права. Громадянські і політичні права. Соціальні, економічні і культурні права. Колективні права.

Взаємодія універсального та регіонального рівнів захисту прав людини: нормативні та інституційні аспекти. Система захисту прав людини в рамках ООН. Міжамериканська система захисту прав людини. Африканська система захисту прав людини. Захист прав людини в рамках Ради Європи. Європейський Союз і права людини. Формування нових регіональних систем захисту прав людини.

Характеристика базових договорів універсального та регіонального типу. Особливості «каталогу прав людини» міжнародних договорів. Методи та принципи тлумачення договорів у сфері міжнародного захисту прав людини. Застереження. Умови відступу від договірних зобов'язань. Особливості контрольних механізмів міжнародних договорів у сфері захисту прав людини. Взаємодія політичного та правового моніторингу. Процедури реалізації контрольних повноважень судовими та квазісудовими органами.

Міжнародно-правова відповідальність держав за порушення зобов'язань у сфері захисту прав людини. Особливості міжнародно-правового захисту окремих категорій населення: діти, жінки, біженці, особи з інвалідністю.

Право зовнішніх зносин. Зовнішні зносини у сучасному світі. Поняття, джерела та принципи права зовнішніх зносин. Органи зовнішніх зносин держави. Дипломатичні представництва, їх функції та порядок утворення. Правова природа дипломатичних привілеїв та імунітетів. Привілеї та імунітети дипломатичних представництв. Особисті дипломатичні привілеї та імунітети. Консульські установи, їх функції та порядок утворення. Привілеї та імунітети консульських установ. Особисті консульські привілеї та імунітети. Спеціальні місії. Привілеї та імунітети спеціальних місій та їх персоналу. Зовнішні зносини за участю міжнародних міждержавних організацій. Привілеї та імунітети органів зовнішніх зносин міжнародних організацій та їх персоналу.

Право міжнародної безпеки. Право міжнародної безпеки та міжнародно-правові принципи її забезпечення. Система колективної безпеки. Регіональні системи міжнародної безпеки. Міжнародно-правове регулювання роззброєння та скорочення озброєнь. Заходи зміцнення довіри і міжнародний контроль обмежень озброєнь та роззброєння.

Право міжнародних організацій. Поняття, джерела та принципи права міжнародних організацій. Поняття та ознаки міжнародної міждержавної організації. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних міждержавних організацій. Класифікація міжнародних міждержавних організацій. Організація Об'єднаних Націй: цілі, принципи, структура та спеціалізовані установи ООН. Статут ООН 1945 р. Регіональні міжнародні міждержавні організації. Організація з безпеки і співробітництва в Європі: установчі документи, цілі, головні органи та основні напрями діяльності. Організація Північноатлантичного договору: цілі, принципи, структура. Рада Європи: цілі, принципи, структура. Міжнародні неурядові організації.

Право Європейського Союзу. Правова і політична природа Європейського Союзу. Інституційна система Європейського Союзу. Набуття

членства в Європейському Союзі: критерії і процедура. Правовий статус держав-членів у Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу. Джерела первинного права Європейського Союзу. Поняття «*acquis communautaire*». Джерела вторинного права Європейського Союзу. Особливості дії права Європейського Союзу в національних правопорядках держав-членів (верховенство і пряма дія права Європейського Союзу). Правове регулювання співробітництва між Україною та Європейським Союзом. Статус України як держави-кандидата на членство в Європейському Союзі. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Міжнародне економічне право. Поняття, предмет і система міжнародного економічного права. Суб'єкти міжнародного економічного права. Джерела та принципи міжнародного економічного права. Міжнародне торговельне право. Право Світової організації торгівлі. Міжнародне фінансове право. Міжнародне інвестиційне право. Міжнародне транспортне право.

Територія у міжнародному праві. Поняття та види територій у міжнародному публічному праві. Поняття територіального верховенства, правова природа і склад державної території. Державні кордони та їх правовий режим. Делімітація, демаркація і редемаркація державних кордонів. Правові підстави зміни державної території. Заборона застосування сили або погрози силою щодо території держави. Принципи територіальної цілісності, недоторканності й непорушності державних кордонів. Протиправні зміни державної території. Зміна державних кордонів України у ХХ ст. Оренда державної території України. Території з особливим правовим режимом. Міжнародно-правовий режим Антарктики. Режим судноплавства по р. Дунай.

Міжнародне морське право. Поняття, джерела та принципи міжнародного морського права. Класифікація та правовий статус морських просторів згідно з Конвенцією ООН з морського права 1982 р. Прапор судна. Значення і способи відрахування вихідних ліній для визначення ширини територіального моря. Правовий статус і режим внутрішніх вод. Правовий

статус і режим територіального моря. Правовий статус і режим прилеглої зони. Правовий статус і режим виключної економічної зони. Правовий статус і режим континентального шельфу. Правовий статус і режим архіпелажних вод. Правовий статус і режим відкритого моря; свободи відкритого моря. Правовий статус і режим Міжнародного району морського дна. Правовий статус і режим міжнародних проток та міжнародних каналів. Правовий режим Арктики.

Міжнародне повітряне право. Поняття, виникнення та розвиток міжнародного повітряного права. Принципи та джерела міжнародного повітряного права. Правовий режим повітряного простору України. Польоти у міжнародному повітряному просторі. Правове регулювання комерційної діяльності у міжнародних повітряних сполученнях. Інституційна складова міжнародного повітряного права. Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО). Відповідальність за шкоду, заподіяну іноземним повітряним судном третім особам на поверхні.

Міжнародне космічне право. Виникнення та розвиток міжнародного космічного права. Міжнародно-правове регулювання правовідносин, що виникають у результаті діяльності з дослідження та використання космічного простору. Форми і напрями міжнародного співробітництва в космічній галузі. Міжнародно-правовий режим космічного простору та небесних тіл. Космічні об'єкти. Правовий статус космонавтів. Комерційна діяльність у сфері використання та дослідження космічного простору.

Міжнародне екологічне право. Поняття міжнародного екологічного права (проблема визначення). Становлення міжнародно-правового співробітництва у сфері охорони навколишнього середовища. Джерела міжнародного екологічного права. Принципи міжнародно-правового співробітництва у сфері охорони навколишнього середовища. Інституційний механізм міжнародного екологічного права. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті 1991 р. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та

доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища (Орхуська конвенція) 1998 р.

Міжнародне співробітництво у сфері попередження зміни клімату. Форми міжнародного співробітництва у сфері попередження зміни клімату. Віденська конвенція про охорону озонowego шару 1985 р. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату 1992 р. Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату 1997 р. Паризька угода про зміну клімату 2015 р. Міжнародні інституції та їх вклад у попередження зміни клімату. Участь України у міжнародному співробітництві у сфері попередження зміни клімату.

Право розв'язання міжнародних спорів. Мирне вирішення спорів та відмова від застосування сили при вирішенні спорів як міжнародно-правові зобов'язання сучасних держав. Значення діяльності Ліги Націй та ООН для закріплення принципу мирного вирішення міжнародних спорів. Сучасні джерела принципу мирного вирішення спорів: міжнародні договори та міжнародний звичай.

Сутність та ознаки міжнародного спору як юридичного факту. Розмежування міжнародної ситуації (міжнародного конфлікту, зіткнення) та міжнародного спору.

Поняття, ознаки та класифікація мирних засобів вирішення міжнародних спорів. Характеристика дипломатичних (політичних) засобів. Посередництво. Примирення. Обслідування (розслідування). Добрі послуги. Переговори.

Загальна характеристика правових засобів: судові та квазісудові процедури. Особливості процедури та умови обов'язковості рішень. Участь міжнародних організацій у забезпеченні мирного вирішення міжнародних спорів. Особливості вирішення міжнародних спорів за участю фізичних осіб та недержавних суб'єктів (у сфері захисту прав людини, інвестиційній діяльності тощо).

Міжнародне правосуддя. Міжнародні суди: поняття та класифікація. Особливості судової та консультативної юрисдикції міжнародних судів. Виконання рішень міжнародних судів. Міжнародний Суд ООН. Регіональні й

спеціальні міжнародні судові установи. Міжнародний трибунал з морського права (International Tribunal for the Law of the Sea / ITLOS). Орган розв'язання спорів Світової організації торгівлі (Dispute Settlement Body / DSB). Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів (International Centre for Settlement of Investment Disputes / ICSID). Міжнародний центр з врегулювання спорів (International Centre for Dispute Resolution / ICDR). Постійна палата третейського суду (Permanent Court of Arbitration / PCA). Міжнародні арбітражні (третейські) суди.

Право міжнародної відповідальності. Поняття, принципи, джерела та суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Види міжнародної відповідальності: об'єктивна (відповідальність за ризик) і суб'єктивна (відповідальність за правопорушення).

Статті про відповідальність держав 2001 р. Юридичні та фактичні підстави міжнародно-правової відповідальності держав. Приписування порушення державі. Ознаки і види міжнародних правопорушень. Особливості відповідальності держав за серйозні порушення імперативних норм (агресію, геноцид, серйозні порушення прав людини і міжнародного гуманітарного права). Відповідальність за шкоду, завдану іноземним приватним особам: особливі умови дипломатичного захисту. Обставини, що виключають міжнародну протиправність діянь.

Реалізація міжнародно-правової відповідальності. Форми відшкодування шкоди, заподіяної міжнародним правопорушенням: реституція, компенсація і сатисфакція. Контрзаходи і санкції у міжнародному праві. Міжнародно-правова відповідальність за правомірну діяльність (відповідальність за ризик).

Міжнародне кримінальне право. Розвиток міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю: міжнародне кримінальне право, транснаціональне кримінальне право і правова допомога у кримінальних справах. Національна і міжнародна кримінальна юрисдикція; принципи кримінальної юрисдикції держав.

Поняття, предмет і джерела міжнародного кримінального права.

Загальні принципи міжнародного кримінального права. Міжнародні злочини: поняття, елементи і класифікація. Контекстуальні елементи геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів та злочину агресії.

Розвиток міжнародної кримінальної юстиції: від Нюрнбергу до Гааги. Міжнародний кримінальний суд: застосовне право, юрисдикція, судоустрій і процедура провадження. Особливості комплементарної юрисдикції Міжнародного кримінального суду. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо України. Особлива роль і захист потерпілих у Міжнародному кримінальному суді. Співробітництво Міжнародного кримінального суду з ООН і державами.

Міжнародне співробітництво у боротьбі з транснаціональними злочинами. Поняття транснаціональної організованої злочинності. Боротьба з тероризмом, піратством, корупцією, торгівлею людьми і кіберзлочинністю. Міжнародне співробітництво у сфері правової допомоги у кримінальних справах. Екстрадиція.

Модуль 3. Міжнародне гуманітарне право.

3.1. Міжнародне гуманітарне право як галузь міжнародного права.

Поняття, джерела і принципи міжнародного гуманітарного права (МГП). Поняття та предмет регулювання МГП як галузі міжнародного права. Джерела МГП: звичаєве право, основні групи договорів, загальні принципи права, рішення міжнародних судів, доктрина і м'яке право (Коментарі МКЧХ, документ Монтрью, Талліннський посібник по кібервійні тощо). Основоположні принципи МГП (гуманності, військової необхідності, розрізнення, пропорційності, застосування запобіжних заходів). Застереження Мартенса.

Міжнародне гуманітарне право і споріднені галузі міжнародного публічного права. МГП і споріднені галузі, що застосовуються одночасно, проте різняться: право миру і безпеки, право прав людини і міжнародне кримінальне право. Поняття агресії, правомірного застосування сили,

відмінність між *jus ad bellum / jus contra bellum* (нормами щодо законності застосування сили) та *jus in bello* (нормами, що застосовуються під час війни, – МГП). Права людини і війна, дія МППЛ в сфері та під час ведення бойових дій, відступ (дероградація) від дотримання прав людини під час збройних конфліктів.

Імплементация норм МГП. Міжнародний і внутрішньодержавні механізми імплементации норм МГП. Обов'язок воюючих дотримуватись норм МГП, засоби, що сприяють дотриманню на міжнародному і національному рівнях. Судові і несудові засоби дотримання норм МГП, шляхи до примирення.

Міжнародний Рух Червоного Хреста, його складові і принципи діяльності. Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ): правовий статус, діяльність під час збройних конфліктів. Правова основа використання емблем червоного хреста, червоного півмісяця та червоного кристалу.

Імплементация МГП в Україні. Законодавство України щодо регламентації збройних конфліктів та притягнення до кримінальної відповідальності за порушення норм МГП. Відповідальність держав за порушення норм МГП. Санкції щодо держав за порушення норм МГП. Відповідальність за воєнні злочини на міжнародному і національному рівнях. Контекстуальні елементи воєнних злочинів. Відповідальність командирів та інших начальників за вчинення міжнародних злочинів.

3.2. Поняття і види збройних конфліктів.

Поняття збройного конфлікту, значення кваліфікації існуючого збройного конфлікту, кореляція термінів «війна», «збройний конфлікт» і «окупація». Ситуації, що не охоплюються МГП: масові заворушення, окремі акти насильства. Міжнародний і неміжнародний збройні конфлікти, їх правові режими і типологія: критерії організованості повстанців, інтенсивності конфлікту і контролю над територією. Головні відмінності правових режимів міжнародного і неміжнародного збройних конфліктів (відсутність режиму

окупації і статусу комбатантів). Сфера застосування МГП за колом осіб, за часом, за територією і за правовим режимом. Опосередкований (проху) збройний конфлікт, концепція контролю з боку іншої держави за діями іррегулярних збройних формувань: справа Нікарагуа, справа Тадіча, справа Кіпру проти Туреччини. Особливості правового режиму опосередкованого (проху) збройного конфлікту.

Міжнародно-правова кваліфікація збройного конфлікту між Росією та Україною: темпоральна і територіальна сфера дії норм МГП. Статус учасників цього збройного конфлікту (статус членів організованих збройних груп).

3.3. Право Гааги і право Женеви.

Категорії учасників / неучасників збройних конфліктів. Принцип розмежування воюючих і невоюючих, складнощі в сучасних конфліктах. Поняття безпосередньої участі в бойових діях. Правовий статус і категорії комбатантів. Особливий статус розвідників, добровольців, парламентарів, військових радників та приватних військових; статус найманців, шпигунів, цивільних, що беруть безпосередню участь у воєнних діях.

Військові та цивільні об'єкти. Військові та цивільні об'єкти. Засоби попередження перед і під час нападу. Система захисту культурних цінностей, об'єктів підвищеної небезпеки у МГП.

Заборонені засоби і методи ведення війни. Заборонені методи (військова тактика) ведення збройної боротьби. Заборонені засоби (види зброї) ведення військових дій. Правові аспекти застосування ядерної зброї. Застосування технологій під час війни: кібератаки, дрони.

Захист жертв збройних конфліктів. Захист поранених, хворих та осіб, що зазнали аварії на морі. Захист медичного і духовного персоналу. Правове регулювання статусу осіб, що загинули або пропали без вісті.

Правовий статус військовополонених. Статус полонених в збройному конфлікті неміжнародного характеру та опосередкованому конфлікті.

Захист цивільного населення в період збройних конфліктів. Правовий режим окупації, права та обов'язки контролюючої влади щодо цивільного населення окупованої території. Захист біженців та внутрішньо переміщених осіб. Гуманітарна допомога під час збройних конфліктів.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквиуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Основи міжнародного права				
		Тема 1. Поняття та особливості міжнародного публічного права	10	2	2	6
		Тема 2. Суб'єкти міжнародного права	10	2	2	6
		Тема 3. Визнання і правонаступництво у міжнародному праві	8	2	2	4
		Тема 4. Джерела міжнародного права	12	2	2	8
		Тема 5. Право міжнародних договорів	10	2	2	6
		Тема 6. Співвідношення та взаємодія міжнародного і національного права	10	2	2	6
		<i>Разом</i>	60	12	12	36
		Модуль 2. Основні галузі міжнародного права				
		Тема 7. Міжнародне право прав людини	10	2	2	6

		Тема 8. Право зовнішніх зносин	4	0	2	2
		Тема 9. Право міжнародної безпеки	2	0	0	2
		Тема 10. Право міжнародних організацій	4	0	0	4
		Тема 11. Право Європейського Союзу	2	0	0	2
		Тема 12. Міжнародне економічне право	2	0	0	2
		Тема 13. Територія у міжнародному праві	4	0	2	2
		Тема 14. Міжнародне морське право	6	2	2	2
		Тема 15. Міжнародне повітряне право. Міжнародне космічне право	2	0	0	2
		Тема 16. Міжнародне екологічне право	2	0	0	2
		Тема 17. Право розв'язання міжнародних спорів	2	0	0	2
		Тема 18. Міжнародне правосуддя	8	2	2	4
		Тема 19. Право міжнародної відповідальності	6	2	2	2
		Тема 20. Міжнародне кримінальне право	6	2	2	2
		<i>Разом</i>	60	10	14	36
		Модуль 3. Міжнародне гуманітарне право				
		Тема 21. Міжнародне гуманітарне право як галузь міжнародного права.	10	2	2	6
		Тема 22. Поняття і види	10	2	2	6

		збройних конфліктів.				
		Тема 23. Право Гааги і право Женеви.	10	2	2	6
		<i>Разом</i>	30	6	6	18
		Усього годин / кредитів ECTS	150/5,0	28	32	90

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Основи міжнародного права				
		Тема 1. Поняття та особливості міжнародного публічного права	10	2	0	8
		Тема 2. Суб'єкти міжнародного права	10	2	2	6
		Тема 3. Визнання і правонаступництво у міжнародному праві	8	0	0	8
		Тема 4. Джерела міжнародного права	12	2	2	8
		Тема 5. Право міжнародних договорів	10	0	0	10
		Тема 6. Співвідношення та взаємодія міжнародного і національного права	10	2	0	8
		<i>Разом</i>	60	8	4	48
		Модуль 2. Основні галузі міжнародного права				
		Тема 7. Міжнародне право прав людини	10	0	0	10

		Тема 8. Право зовнішніх зносин	4	0	0	4
		Тема 9. Право міжнародної безпеки	2	0	0	2
		Тема 10. Право міжнародних організацій	4	0	0	4
		Тема 11. Право Європейського Союзу	2	0	0	2
		Тема 12. Міжнародне економічне право	2	0	0	2
		Тема 13. Територія у міжнародному праві	4	0	0	4
		Тема 14. Міжнародне морське право	6	0	0	6
		Тема 15. Міжнародне повітряне право	2	0	0	2
		Тема 16. Міжнародне екологічне право	2	0	0	2
		Тема 17. Право розв'язання міжнародних спорів	2	0	0	2
		Тема 18. Міжнародне правосуддя	8	0	0	8
		Тема 19. Право міжнародної відповідальності	6	0	0	6
		Тема 20. Міжнародне кримінальне право	6	0	0	6
		<i>Разом</i>	60	0	0	60
		Модуль 3. Міжнародне гуманітарне право				
		Тема 21. Міжнародне гуманітарне право як галузь міжнародного права.	10	0	0	10
		Тема 22. Поняття і види збройних	10	0	0	10

		конфліктів.				
		Тема 23. Право Гааги і право Женеви.	10	0	0	10
		<i>Разом</i>	30	0	0	30
		Усього годин / кредитів ECTS	150/5,0	8	4	138

5. *Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання*

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Міжнародне право» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 0,5; 1; 1,5);
- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів, у формі колоквіумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної роботи. Індивідуальна робота студента може бути таких видів: підготовка та опублікування тез доповіді на науковій конференції; підготовка рефератів, доповідей чи есе з вузькоспеціалізованої проблематики та їх презентація на відповідному практичному занятті; участь у роботі студентського наукового гуртка (проблемної групи) з міжнародного права, студентських конкурсів, олімпіадах; анотація прочитаної додаткової літератури; складання бібліографічного опису літератури тощо.

Вибір студентами видів індивідуальної роботи відбувається за власними науковими інтересами та попереднім узгодженням з викладачем. Завдання для індивідуальної роботи студенти отримують на початку навчального семестру.

Організацію, контроль та оцінку якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснює викладач, який веде практичні заняття у студентській навчальній групі. Результати індивідуальної роботи оцінюються не пізніше ніж за 15 днів до початку екзаменаційної сесії, під час якої студенти мають скласти іспит з навчальної дисципліни «Міжнародне право».

За індивідуальну роботу студент може отримати максимально 4 бали.

Індивідуальна робота оцінюється в залежності від обраної форми та якості її виконання:

– підготовка та опублікування тез доповіді на науковій конференції (4-5 сторінок) – 4 бали;

– підготовка та опублікування тез доповіді на науковій конференції (до 3 сторінок) – 3 бали;

– підготовка доповідей чи есе з вузькоспеціалізованої проблематики та їх презентація на відповідному практичному занятті – 2 бали.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є іспит. Мінімальна кількість балів задля допуску до іспиту – 25 балів.

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 1,5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки
	1	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки
	0,5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу
Колоквіум	Max 4	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок
	3	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки

	2	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість несуттєвих помилок
	1	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість суттєвих помилок
	Min 0	Прогалини в знаннях, студент слабо володіє матеріалом роботи
Оцінка індивідуальної роботи студента	Max 4	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні й практичні висновки
	3	У роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплені фактичними даними
	2	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість і самостійність у дослідженні
	1	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом, відсутні висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи
Іспит	Max 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури і знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.

		3. Помилки й суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найбільш суттєвих із них за допомогою викладача
	Min 35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни

7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90–100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80–89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75–79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70–74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60–69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35–59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення

*навчальної дисципліни**Нормативно-правові акти*

1. Агресія проти України: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 02.03.2022 р. № ES-11/1. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3965290>
2. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ (в редакції 2010 р.). URL: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/ru/arb-rules-revised-r.pdf>
3. Визначення агресії: Резолюція 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї ООН від 14.12.1974 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-74#Text
4. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римському статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський статут) № 3-в/2001 від 11.07.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01#Text>
5. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18.04.1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#Text
6. Віденська конвенція про консульські зносини від 24.04.1963 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047#Text
7. Віденська конвенція про охорону озонового шару від 22.03.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_088#Text
8. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями від 21.03.1986 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a04#Text
9. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text
10. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів та державних боргів від 08.04.1978 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_072#Text

11. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів від 23.08.1978 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_185#Text
12. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 14.03.1975 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254#Text
13. Генеральна угода про тарифи й торгівлю 1994 року (Додаток 1 А до Угоди про заснування Світової організації торгівлі). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_003#n8
14. Гуманітарні наслідки агресії проти України: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 24.03.2022 р. № ES-11/2. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/301/70/PDF/N2230170.pdf?OpenElement>
15. Декларація про державний суверенітет України: прийнята Верховною Радою України від 16.07.1990 р. № 55-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
16. Декларація Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів від 13.09.2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_156#Text
17. Декларація про надання незалежності колоніальним країнам і народам від 14.12.1960 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_280#Text
18. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй від 24.10.1970 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569#Text
19. Договір між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки від 24.12.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_205#Text

20. Договір про Антарктику від 01.12.1959 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_224#Text
21. Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі та під водою від 05.08.1963 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_376#Text
22. Договір про заборону війни як засобу національної політики (Пакт Бріана–Келлога) від 27.08.1928 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_647#Text
23. Договір про заборону розміщення на дні морів і океанів та в його надрах ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення від 11.02.1971 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_385#Text
24. Договір про звичайні збройні сили в Європі від 19.11.1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_314#Text
25. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї від 01.07.1968 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_098#Text
26. Договір про правонаступництво щодо зовнішнього державного боргу та активів Союзу РСР від 04.12.1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_155#Text
27. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, від 27.01.1967 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480#Text
28. Договір про Шпіцберген від 09.02.1920 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_112#Text
29. Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв подібних до рабства від 07.09.1956 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_160#Text
30. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977 р. (з поправками від 04.11.1993 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_911#Text

31. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 08.06.1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text
32. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III) від 08.12.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g74#Text
33. Домовленість про правила і процедури врегулювання суперечок у рамках СОТ від 15.04.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_019#Text
34. Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом від 27.01.1997 р. (ETS № 090). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_331#Text
35. Європейська конвенція про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959 р. (ETS № 030). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#Text
36. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13.12.1957 р. (ETS № 024) + Протоколи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text
37. Європейська конвенція про визнання правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій від 24.04.1986 р. (ETS № 124). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_683#Text
38. Європейська конвенція про громадянство від 06.11.1997 р. (ETS № 166). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_004#Text
39. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26.11.1987 р. (ETS № 126). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068#Text
40. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж від 20.04.1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_069#Text

41. Європейська конвенція про імунітет держав від 16.05.1972 р. (ETS № 074). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_060#Text
42. Європейська конвенція про мирне врегулювання спорів від 29.04.1957 р. (ETS № 023). URL: <https://rm.coe.int/1680064586>
43. Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів від 25.01.1974 р. (ETS № 082). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_125#Text
44. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами і властями від 21.05.1980 р. (ETS № 106) + Додатковий протокол від 09.11.1995 р. (ETS № 159). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106#Text
45. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996 р. (ETS № 163). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text
46. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 р. (ETS № 122). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
47. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин від 05.11.1992 р. (ETS 148). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text
48. Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року (з доповненнями 1972 року) від 30.03.1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_177#Text
49. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р. (III Женевська конвенція). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text
50. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
51. Загальний акт про мирне вирішення міжнародних спорів від 26 вересня 1928 р. з поправками, внесеними Генеральною Асамблеєю ООН від 28 квітня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f68#Text

52. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 01.08.1975 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055#Text
53. Інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України: затв. Наказом Міністерства оборони України від 23.03.2017 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>
54. Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату від 17.12.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_801#Text
55. Конвенція з примирення і арбітражу в рамках НБСЄ від 15.12.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a11#Text
56. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10.12.1982 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057#Text
57. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20.12.1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text
58. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text
59. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text
60. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства, від 10.03.1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_220#Text
61. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації (Монреаль, 23.09.1971 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_165#Text
62. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами від 02.12.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_162#Text
63. Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних

рішень від 10.06.1958 р. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_070#Text

64. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища (Орхуська конвенція) від 25.06.1998 р. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text

65. Конвенція про громадянство заміжньої жінки від 29.01.1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_158#Text

66. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибірккову дію, від 10.10.1980 р. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266#Text

67. Конвенція про заборону військового або будь-якого ворожого використання засобів впливу на природне середовище від 10.12.1976 р. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_258#Text

68. Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення від 18.09.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_379#Text

69. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення від 13.01.1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182#Text

70. Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та їх знищення від 10.04.1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_054#Text

71. Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі (Гаага, 18.10.1907 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text

72. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 09.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text

73. Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які

користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів, від 14.12.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389#Text

74. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14.05.1954 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_157#Text

75. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

76. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 р. (IV Женевська конвенція). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

77. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text

78. Конвенція про мирне розв'язання міжнародних зіткнень (Гаага, 18.10.1907 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_938#Text

79. Конвенція про Міжнародні правила запобігання зіткненню суден на морі від 20.10.1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_137#Text

80. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами, від 29.03.1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_126#Text

81. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (Чикаго, 07.12.1944 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text

82. Конвенція про незастосування строків давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства від 26.11.1968 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_168#Text

83. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті від 25.02.1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272#Text

84. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12.08.1949 р. (I Женевська конвенція). URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text

85. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12.08.1949 р. (II Женевська конвенція). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text

86. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18.05.1965 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060#Text

87. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

88. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

89. Конвенція про права та обов'язки нейтральних держав та осіб у разі сухопутної війни (Гаага, 18.10.1907 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_193#Text

90. Конвенція про права та обов'язки нейтральних держав у разі морської війни (Гаага, 18.10.1907 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_194#Text

91. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 р. (Мінська конвенція). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009#Text

92. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна (Токіо, 14.09.1963 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_244#Text

93. Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього від 30.11.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_149#Text

94. Конвенція про психотропні речовини від 21.02.1971 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_176#Text

95. Конвенція про рабство від 25 вересня 1926 року із змінами, внесеними Протоколом від 7 грудня 1953 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text

96. Конвенція про режим проток (Монтрьо, 20.07.1936 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_228#Text
97. Конвенція про режим судноплавства на Дунаї від 18.08.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_175#Text
98. Конвенція про скорочення безгромадянства від 30.08.1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_240#Text
99. Конвенція про спеціальні місії від 08.12.1969 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_092#Text
100. Конвенція про статус апатридів від 28.09.1954 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232#Text
101. Конвенція про статус біженців від 28.07.1951 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text
102. Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу та ядерних установок від 03.03.1980 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_024#Text
103. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, від 10.12.1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
104. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16.05.2005 р. (CETS № 196). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text
105. Конвенція, що регулює деякі питання, пов'язані з колізією законів про громадянство, від 12.04.1930 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_218#Text
106. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
107. Консульський статут України: затв. Указом Президента України від 02.04.1994 р. № 127/94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94#Text>
108. Консультативний висновок Міжнародного Суду ООН у справі

щодо Косово (до питання про право націй на самовизначення) від 22.07.2010 р.

URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf>

109. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 р. (ETS 173). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text

110. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (ст. 10). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

111. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (ст. 541–614). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

112. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (Будапештський меморандум) від 05.12.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158#Text

113. Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом від 15.12.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_374#Text

114. Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців від 04.12.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_103#Text

115. Міжнародна конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (Гаага, 16.12.1970 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_167#Text

116. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму від 09.12.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text

117. Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей від 18.12.1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203#Text

118. Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень від 20.12.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

119. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 07.03.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text
120. Міжнародна конвенція щодо боротьби з підробкою грошових знаків від 20.04.1929 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_589#Text
121. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
122. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
123. Очевидне, грубе і не виправдане порушення Гельсінських принципів Російською Федерацією: Резолюція Парламентської Асамблеї ОБСЄ від 01.07.2014 р. URL: <https://web.archive.org/web/20190516201542/https://www.oscepa.org/documents/annual-sessions/2014-baku/declaration-2/2540-2014-baku-declaration-eng/file>
124. Паризька угода від 12.12.2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text
125. Паризька хартія для нової Європи від 21.11.1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_058#Text
126. Партнерство заради миру. Рамковий документ від 10.01.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001#Text
127. Північноатлантичний договір від 04.04.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008#Text
128. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 р. № 3393-VI (ст. 2 і 8). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>
129. Погіршення становища в галузі прав людини в Україні внаслідок російської агресії: Резолюція Ради з прав людини ООН від 12.05.2022 р. № A/HRC/RES/S-34/1. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3976159?ln=ru>
130. Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні: затв. Указом Президента України від 10.06.1993 р. № 198/93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198/93#Text>

131. Положення про закордонні дипломатичні установи України: затв. Указом Президента України від 15.03.2021 р. № 99/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99/2021#Text>

132. Положення про Міністерство закордонних справ України: затв. Указом Президента України від 30.04.2016 р. № 281. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-п#Text>

133. Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.1994 р. № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-п#Text>

134. Про без'ядерний статус України: Заява Верховної Ради України від 24.10.1991 р. № 1697-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-12#Text>

135. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>

136. Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян: Заява Верховної Ради України від 04.02.2015 р. № 145-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/145-19>

137. Про виключну (морську) економічну зону України: Закон України від 16.05.1995 р. № 162/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162/95-вр#Text>

138. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>

139. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018 р. № 2449-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>

140. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб:

Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

141. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

142. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: постанова Пленуму Верховного Суду України від 01.11.1996 р. № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96#Text>

143. Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя: постанова Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від 19.12.2014 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-14#Text>

144. Про корінні народи України: Закон України від 01.07.2021 р. № 1616-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1616-20#Text>

145. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>

146. Про національне центральне бюро Інтерполу в Україні: постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-93-п#Text>

147. Про порядок ратифікації Угоди між Україною та Російською Федерацією про врегулювання питань правонаступництва щодо зовнішнього державного боргу та активів колишнього СРСР: Постанова Верховної Ради України від 19.02.1997 р. № 86/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/97-вр#Text>

148. Про правонаступництво України: Закон України від 12.09.1991 р. № 1543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1543-12#Text>

149. Проблема мілітаризації АР Крим та м. Севастополь (Україна), а також частин Чорного і Азовського морів: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 09.12.2021 р. № 76/70. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/386/25/pdf/N2138625.pdf?OpenElement>

150. Протокол про заборону застосування на війні задушливих, отруйних або інших подібних газів та бактеріологічних засобів від 17.06.1925 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_198#Text
151. Протокол щодо статусу біженців від 31.01.1967 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text
152. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату від 09.05.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#Text
153. Рамкова конвенція про захист прав національних меншин від 01.02.1995 р. (ETS 157). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055#Text
154. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
155. Рішення Ради глав держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав (про правонаступництво щодо договорів, які становлять взаємний інтерес, державної власності, державних архівів, боргів та активів колишнього СРСР) від 20.03.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_230#Text
156. Рішення у справі Міжнародного Суду ООН про делімітацію у Чорному морі (Румунія проти України) від 03.02.2009 р. URL: <https://www.icj-cij.org/en/case/132>
157. Рішення у справі Міжнародного Суду ООН «Справа Ноттебома» (Ліхтенштейн проти Гватемали) від 05.04.1955 р. URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/18/018-19550406-JUD-01-00-EN.pdf>
158. Руководство по международным договорам. Подготовлено Договорной секцией Управления по правовым вопросам Организации Объединенных Наций. Нью-Йорк, 2002. 55 с. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/treaty_handbook.pdf
159. Сеульська конвенція про заснування Багатостороннього агентства з гарантій інвестицій від 11.10.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_268#Text
160. Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та місті

Севастополь, Україна: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 02.08.2021 р.
№ 76/260. URL:

<https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2F76%2F260&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>

161. Статті про відповідальність міжнародних організацій, прийняті резолюцією ГА ООН 66/100 від 09.12.2011 р. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/464/82/PDF/N1146482.pdf?OpenElement>

162. Статут Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерполу) від 13.06.1956 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142#Text

163. Статут Організації Об'єднаних Націй та Міжнародного Суду ООН від 26.06.1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text

164. Статут Ради Європи від 05.05.1949 р. (ETS № 001). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001#Text

165. [Статті об ответственности государств 2001 года с комментариями](#). Доклад Комиссии международного права ООН, прийнятий на 53 сесії. Офіційні звітні документи 56 сесії, Доповнення №10 (А/56/10).

166. Територіальна цілісність України: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 27.03.2014 р. № 68/262. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/68/262>

167. Угода між Україною і Російською Федерацією про врегулювання питань правонаступництва стосовно зовнішнього державного боргу та активів колишнього Союзу РСР від 09.12.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_055#Text

168. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21.03.2014 р. та від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

169. Угода про заснування Світової організації торгівлі від 15.04.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_342#Text

170. Угода про незаконний обіг на морі, укладена на виконання статті

17 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин від 31.01.1995 р. (ETS № 156). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_045#Text

171. Угода про першочергові заходи щодо захисту жертв збройних конфліктів від 24.09.1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_037#Text

172. Угода про правонаступництво щодо державних архівів колишнього Союзу РСР від 06.07.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_704#Text

173. Факультативний протокол від 16.12.1966 р. до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_086#Text

174. Факультативний протокол від 10.12.2008 р. до Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_i50#Text

175. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини, що стосується участі дітей в збройних конфліктах, від 07.09.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795#Text

176. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 09.07.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text

177. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р. (ETS № 174). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text

178. Agreement between the Holy See and the Italian Republic. Modifications to the Lateran Concordat. Signed on 18 February 1984. URL: <https://www.concordatwatch.eu/modifications-to-the-lateran-concordat-1984-text--t39221>

179. Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Ukraine v. Russian Federation). Order of 16 March 2022. Request for the indication of provisional measures. URL:

<https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/182/182-20220316-ORD-01-00-EN.pdf>

180. Charter of Fundamental Rights of the European Union. *OJ C 326*, 26.10.2012, p. 391–407. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012P%2FTXT>

181. Consolidated version of the Treaty on European Union. *OJ C 202*, 7.6.2016, p. 15–45. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016M/TXT&from=EN>

182. Consolidated version of the Treaty on the functioning of the European Union. *OJ C 202*, 7.6.2016, p. 1–388. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016E/TXT&from=EN>

183. Convention on Rights and Duties of States adopted by the Seventh International Conference of American States. Signed at Montevideo, December 26th, 1933. P. 19–31. URL: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%20165/v165.pdf>

Основна література

1. Антонович М. Міжнародне право: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 379 с.
2. Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право: підручник. Київ, Одеса: Фенікс, 2018. 760 с.
3. Буткевич О. В. Історія міжнародного права: підручник. Київ: Ліра-К, 2013. 416 с.
4. Витцтум В. Г. Международное право: учебник / пер. с нем. Москва: Инфотропик Медиа, 2015. 1072 с.
5. Гердеген М. Міжнародне право: підручник / пер. з нім. Київ: К.І.С., 2011. 516 с.
6. Дмитрієв А. І., Муравйов В. І. Міжнародне публічне право: навч. посіб. / відп. ред. Ю. С. Шемшученко, Л. В. Губерський. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 638 с.

7. Енциклопедія міжнародного права: у 3 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко, В. Н. Денисов (співголови) та ін. Київ: Академперіодика, 2014–2019.
8. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом / пер. з англ. Харків: Консум, 2000. 592 с.
9. Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 336 с.
10. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / за ред. В. Г. Буткевича. Київ: Либідь, 2002. 608 с.
11. Міжнародне публічне право: підручник: у 2 т. / за заг. ред. В. В. Мицика. Харків: Право, 2018–2019.
12. Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т. / за заг. ред. В. Ф. Антипенка. Київ: НАУ, 2012–2013.
13. Міжнародне публічне право: підручник / за ред. В. М. Репецького. Київ: Знання, 2012. 437 с.
14. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підготовки до зовн. незалеж. оцінювання / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. Харків: Бровін О. В., 2018. 290 с.
15. Нгуен Куок Динь, Патрик Дайе, Алэн Пелле. Международное публичное право: в 2-х т. / пер. с фр. Киев: Сфера, 2000–2001.
16. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії. Харків: Право, 2014. 512 с.
17. Теліпко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: навч. посіб. за заг. ред. В. Е. Теліпко. Київ: Центр учбо. літ., 2010. 608 с.

Додаткова література

1. Аббакумова Д. В. Комітет Міністрів Ради Європи: міжнародно-правова природа та повноваження: монографія. Харків: Право, 2016. 256 с.

2. Аббакумова Д. В. Членство в Раді Європи та захист прав людини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 439–445. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2020/108.pdf
3. Андрейченко С. С. Концепція атрибуції поведінки держави в міжнародному праві. Одеса: Фенікс, 2015. 578 с.
4. Бойко І. С. Міжнародне прецедентне право: теорія та практика (рішення Міжнародного Суду ООН щодо морських територіальних просторів). *Право і суспільство*. 2017. № 6/2017. С. 199–204. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/6_2017/part_1/35.pdf
5. Буруменский М. В. Политические режимы государств в международном праве (Влияние международного права на политические режимы государств). Харьков: Ксилон, 1997. 244 с.
6. Буруменський М. В. Міжнародне право на тлі викликів XXI століття. *Актуальні проблеми сучасного міжнародного права*: матеріали I Харк. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова (м. Харків, 27 листоп. 2015 р.): у 2 ч. Харків, 2015. Ч. 1. С. 5–17. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/9785>
7. Галан В. О., Маринів І. І. Вплив принципу недискримінації на набуття членства в ЄС: довгий шлях Туреччини. *Юридичний науковий електронний журнал*. Запоріжжя. 2021. Вип. 3. С. 354–360. URL: http://lsej.org.ua/3_2021/92.pdf
8. Галан В. О., Фоміна С. В. Межі правової регламентації політики ЄС у сфері охорони здоров'я: права людини, вакцинація і Covid. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Одеса. 2021. Том 29. С. 61–77. DOI: <https://doi.org/10.32837/npnuola.v28i29.717>
9. Головатий С. П. Про людські права: лекції. Київ: Дух і Літера, 2016. 760 с.
10. Гусейнов Л. Г. Международная ответственность государств за нарушения прав человека. Киев: Ин-т государства и права НАН Украины, 2000. 316 с.

11. Задорожний А. В. Оправдать любой ценой. Агрессивная война Российской Федерации против Украины и трансформация российского видения международного права. Київ: К.І.С., 2016. 455 с.
12. Задорожній О. В. Анексія Криму – міжнародний злочин. Київ: К.І.С., 2015. 576 с.
13. Задорожній О. В. Генеза міжнародної правосуб'єктності України. Київ: К.І.С., 2014. 687 с.
14. Задорожній О. В. Порухення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права. Київ: К.І.С., 2015. 712 с.
15. Задорожній О. В. Правомірні підстави зміни належності державної території за сучасним міжнародним правом і анексія Криму Російською Федерацією. *Держава і право. Юридичні науки*. 2015. Вип. 67. С. 384–394. URL: <http://idpnan.org.ua/files/derjava-i-pravo.-yuridichni-nauki.-vipusk-67-2015.pdf>
16. Ідея порівняльного міжнародного права: pro et contra: збірник наук. пр. на честь іноземного члена НАН України та НАПрН України Уільяма Елліотта Батлера. Київ, Львів: Ліга-прес, 2015. 536 с.
17. Кудас І. Б. Міжнародна Фінансова Корпорація як глобальний інститут розвитку. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. Вип. 4. С. 803–814. URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/PAP-4_2020.pdf
18. Кудас І. Б. Регіональні банки розвитку: міжнародно-правові аспекти діяльності. *Теорія і практика правознавства*. 2019. Вип. 2(16). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/186108>
19. Кулеба Д. І. Участь України в міжнародних організаціях. *Правова теорія і практика*. Київ: Проміні, 2007. 304 с.
20. Кулько А. В. Міжнародно-правовий режим Дунаю: минуле, сьогодення, майбутнє / за ред. О. В. Задорожнього. Київ: Фенікс, 2011. 265 с.
21. Лисик В. М. Правовий статус Міжнародного комітету Червоного Хреста у міжнародному праві. Одеса: Фенікс, 2012. 208 с.

22. Марусяк О. В. Анексія Криму Російською Федерацією як злочин агресії проти України: міжнародно-правові аспекти. Чернівці: Місто, 2016. 220 с.
23. Медведєва М. О. Теоретичні та практичні аспекти реалізації міжнародно-правових норм у галузі охорони навколишнього середовища. Київ: Фенікс, 2012. 479 с.
24. Мельник С. А. Односторонние акты государств в современном международном праве. Одесса: Фенікс, 2011. 336 с.
25. Мельник А. Я. правонаступництво України щодо міжнародних договорів СРСР. Київ: Юрид. думка, 2005. 424 с.
26. Мережко А. А. История международного-правовых учений: учеб. пособие. Київ: Таксон, 2006. 494 с.
27. Міжнародне гуманітарне право: посібник / [О. О. Войтенко, М. М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, А. О. Кориневич, В. М. Лисик, О. Р. Поєдинок, Н. В. Хендель]; за ред. Т. Р. Короткого. Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016–2017. 145 с.
28. Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку (до 60-річчя проф. В. М. Репецького) / М. М. Микієвич, М. В. Буроменський, В. В. Гутник та ін.; за ред. М. М. Микієвича. Львів: ЛА «Піраміда», 2013. 320 с.
29. Міжнародний і національний захист прав людини та права біженців: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. Харків. 2004. 198 с.
30. Мякота О. В. Международно-правовое регулирование государственной границы Украины со странами – членами Европейского Союза. *Legea și viața*. 2015. № 5\4. С. 57–61. URL: <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2015/5-4/14.pdf>
31. Мякота О. В. Международно-правовое регулирование государственной границы Украины со странами – участницами Содружества Независимых Государств. *Национальный юридический журнал: теория и*

практика. 2015. № 3. Т. 2. С. 103–108. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/3/part_2/22.pdf

32. Нанарова О. О. Механізми міжнародно-правового регулювання глобальної зміни клімату за Паризькою угодою. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2021. № 7 (43). Vol. 2. С. 115–121. URL: <http://kelmczasopisma.com/en/jornal/65>

33. Нуруллаєв І. С. о. Міжнародно-правове співробітництво у боротьбі зі злочинністю (сучасні особливості та основні тенденції розвитку): монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 520 с.

34. Репецький В. М. Дипломатичне і консульське право: підручник. Львів: Більбос, 2002. 352 с.

35. Ржевська В. С. Право держави на самооборону і міжнародна безпека. Київ: Проміні, 2005. 254 с.

36. Сенаторова О. В. «Міжнародний кримінальний суд: в чому проблеми юрисдикції щодо війни в Україні та як їх вирішити?» // сайт Центру Міжнародного Гуманітарного Права і Перехідного Правосуддя. 28 жовтня 2020 р. URL: <https://ihlaw.org/mizhnarodnyj-kryminalnyj-sud-ukrayina/>

37. Сенаторова О. В. Права людини і збройні конфлікти: навч.-метод. посібн. Київ: Видавництво «ФОРМ Голембовська О.О.», 2018. 208 с.

38. Сіваш О. М. Кодифікація Комісією міжнародного права норм міжнародно-правової відповідальності. *Форум права*. 2017. № 4. С. 227–233. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2017_4_37

39. Сіваш О. М. Міжнародно-правова регламентація недоторканості приміщень дипломатичних представництв. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2019. № 59. С. 215–219.

40. Сіваш О. М. Статус членів родини дипломатичного агента за Віденською конвенцією про дипломатичні зносини і національним правом України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 437–451. URL: http://lsej.org.ua/8_2020/131.pdf

41. Сорокун В. М. Міжнародно-правовий захист права на свободу

совісті та віросповідання. Харків: Константа, 2010. 252 с.

42. Сорокун В. М. Імплементация міжнародних договірних зобов'язань у сфері захисту права на свободу совісті та віросповідання в українському законодавстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 584–591. URL: http://lsej.org.ua/8_2022/133.pdf

43. Стешенко В. М. Еволюція і сучасний стан інституту оренди території у міжнародному публічному праві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 403–408. URL: http://lsej.org.ua/6_2017/119.pdf

44. Стешенко В. М. Міжнародно-правова характеристика Будапештського меморандуму 1994 року. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 6. С. 251–254. URL: http://lsej.org.ua/6_2016/70.pdf

45. Стешенко В. М. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір: навч. посіб. 2-ге вид., змін. Харків: Право, 2019. 392 с.

46. Сучасні проблеми міжнародного права. Liber Amicorum до 60-річчя проф. М. В. Буроменського: монографія / авт. кол.; за ред. В. М. Репецького, В. В. Гутника. Львів; Одеса: Фенікс, 2017. 564 с.

47. Тарасов О. В. Нарис історії харківської школи міжнародного права. *Український часопис міжнародного права*. 2018. № 1. С. 17–34. URL: http://jusintergentes.com.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=264:1-2018&Itemid=149&lang=uk

48. Тарасов О. В. Персонологічний вимір динамічних змін міжнародного права. *Міжнародне право у світі динамічних змін: контури майбутнього міжнародного правопорядку*: колект. монографія / наук. ред. В. Репецький, І. Земан, В. Гутник. Львів, Дрогобич: Коло, 2021. С. 75–88.

49. Тарасов О. В. Співвідношення правових систем у контексті конституційної реформи: деякі питання методології. *Український часопис міжнародного права*. 2015. Спецвипуск: Міжнародне право і Конституція України. С. 7–11. URL:

https://jusintergentes.com.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=236:mp-constitution&Itemid=183&lang=uk

50. Тарасов О. В. Структура міжнародно-правової реальності. *Філософія права і загальна теорія права*. 2019. № 1. С. 168–174. URL: <http://phtl.nlu.edu.ua/article/view/186751>

51. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: компендіум / О. В. Сердюк, Ю. В. Щокін, І. В. Яковюк та ін.; за заг. ред. О. В. Сердюка, І. В. Яковюка. 2-ге вид., допов. Харків: Право, 2019. 404 с.

52. Терещенко О. В. Актуальні питання міжнародного правосуддя. *Юридична наука*. № 1(55)/2016. С. 40–48. URL: <https://legal.nam.edu.ua/journal/n-1-2016.pdf>

53. Толстенко Ю. О., Головка Є. О. До проблеми міжнародної правосуб'єктності транснаціональних корпорацій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 48. Том 2. С. 178–181.

54. Толстенко Ю. О., Мулява О. О., Здоровцова О. Ю. Дотримання Європейської конвенції про захист прав та свобод під час COVID-19. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 649–652. URL: http://lsej.org.ua/4_2021/4_2021.pdf

55. Толстенко Ю. О., Приблуда П. М., Власенко М. В. Проблеми евтаназії: практика Європейського суду з прав людини. *Юридична Україна*. 2021. № 3. URL: <http://yu.yuricom.com/nomer-03-2021/>

56. Українська революція гідності, агресія РФ і міжнародне право / Антонович М. М. та ін.; Укр. асоц. міжнар. права. Київ: К.І.С., 2014. 712 с.

57. Христова Г. О. Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини: сучасні виклики: монографія. Харків: Право, 2018. 680 с.

58. Шварцева М. І. Місце та значення Парламентської Асамблеї в системі органів Ради Європи. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2013. № 27. С. 588–598.

59. Шевчук С. В. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Реферат, 2007. 848 с.

60. Abbakumova D. The role of the World Bank and the IMF in the international financial system and the human rights sphere. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol. 5, No. 4. P. 25–34. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/700/pdf> (Web of Science Core Collection)

61. Barabash I. H., Serdiuk O. V., Steshenko V. M. (2020) Ukraine in European Human Rights Regime: Breaking *Path Dependence* from Russia. In: Ramiro Troitiño D., Kerikmäe T., de la Guardia R., Pérez Sánchez G. (eds) *The EU in the 21st Century*. Springer, Cham. pp. 247–270. Print ISBN978-3-030-38398-5. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-38399-2_14#citeas (Scopus).

62. Halan V. O., Kozin S., Zolotukhina L., Kovach D., Tuliantseva V. Rule of Law and legality as key principles of protection of labor rights of migrant in Ukraine. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Vol. 24, Issue 4. 2021. P. 1–7. URL: <https://www.abacademies.org/articles/rule-of-law-and-legality-as-key-principles-of-protection-of-labor-rights-of-migrants-in-ukraine-10806.html> (Scopus).

63. Kudas, I. B. (2020). Modern architecture of the international financial system. *Problems of Legality*. (151), 166–179. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.151.217409>

64. Lukianov, D. V., Steshenko, V. M., Ponomarova, H. P. (2021). Freedom of expression and Islam: Charlie Hebdo's lessons. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 28(1), p. 61–70. URL: <http://visnyk.kh.ua/uk/article/svoboda-virazhennya-poglyadiv-ta-islam-uroki-charlie-hebdo> (Scopus).

65. Osaulenko A., Tarasov O., Turchyna M., Sviderska N., Doroshchuk N. (2022). Features of correlation between the rules of international and national law.

Amazonia Investiga, Vol. 11. Issue 52. pp. 135–141. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.52.04.14> (Web of Science Core Collection).

66. Serdiuk, O. V., & Grabchak, G. V. (2021). Problematic issues of submitting of counterclaims in International centre for settlement of investment disputes. *Problems of Legality*, (155), 238–253. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.155.239558>

67. Teremetskyi V. Duliba Y., Drozdova O., Zhukovska L., Sivash O., Dziuba I. Access to Justice and Legal Aid for Vulnerable Groups: New Challenges Caused by the Covid-19 Pandemic. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2021. Vol: 24. Issue: 1S. URL: <https://pesquisa.bvsalud.org/global-literature-on-novel-coronavirus-2019-ncov/resource/pt/covidwho-1371186> (Scopus).

Інтернет-ресурси

1. Європейський Союз – https://european-union.europa.eu/index_en
2. Координатор проєктів ОБСЄ в Україні – <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine>
3. НАТО – <https://www.nato.int/>
4. ОБСЄ – <https://www.osce.org>
5. ООН – <https://www.un.org>
6. Офіс Ради Європи в Україні – <https://www.coe.int/uk/web/kyiv>
7. Представництво ЄС в Україні – https://eeas.europa.eu/archives/delegations/ukraine/index_uk.htm
8. Представництво НАТО в Україні – <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/172836.htm>
9. Представництво ООН в Україні – <https://ukraine.un.org/uk>
10. Рада Європи – <https://www.coe.int/en/web/portal/home>
11. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні – <https://www.osce.org/uk/special-monitoring-mission-to-ukraine>
12. [Стислий виклад рішень і консультативних висновків Міжнародного Суду ООН](#)

13. Тексти договорів Ради Європи –

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list>

14. Тексти договорів ООН – <https://treaties.un.org>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс
кафедри міжнародного права. URL:

<https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/217-kafedra-mizhnarodnoho-prava.html>